

ВИКОРИСТАННЯ ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ В УКРАЇНСЬКІЙ СЦЕНІЧНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ

Хореографічний фольклор надзвичайно багатий. Крім хороводів, тут і танці-обряди, побутові, сюжетні танці, у супроводі хору і під акомпанемент самобутніх народних оркестрів або тільки ударних інструментів.

Народившись в імлі віків, утверджуючись і розвиваючись за часів Київської Русі, український фольклорний танець увібрав у себе місцеві, локальні, лексичні, структурно-композиційні особливості, манери і форму виконання, музику районів, де він побутував, що відрізняє його навіть від однойменних білоруських та російських танців.

Обробляючи фольклорний матеріал, необхідно враховувати особливість оригіналу, аби головне, відмінне від інших, було присутнє у сценічному варіанті твору. У своїй роботі балетмейстер повинен використовувати не тільки конкретний фольклорний матеріал, а й творіння суміжних мистецтв: музику, живопис, народно-прикладне мистецтво.

Балетмейстерам, які створюють сценічні твори на основі фольклору, слід орієнтуватися на сучасного, культурного, естетично освіченого глядача, знайомого за допомогою каналів інформації з мистецтвом кращих

танцювальних і балетних колективів. В іншому випадку ці твори не сприймуться самим народом, бо в них будуть ігноруватися зміни в колективній свідомості, що відбулися в століття науково-технічної революції, свідомості якій уже не відповідають старі форми.

Отже, вимоги високої професійності у сценічній діяльності зумовили три ступені стилізації, тобто обробки фольклорного матеріалу. Перший ступінь, обробки фольклорного танцю — збереження його першооснови. Дотримання граничної достовірності фольклорно-етнографічного першоджерела і є основою першого принципу.

Другий принцип обробки – аранжування та створення нового варіанту на основі традиційного танцю. Це принцип театрального танцю, де народна основа — малюнок та текст — тісно пов'язані із законами театру. Прикладом вдалих рішень можуть бути сенсаційні роботи групи Г.Деркача в Парижі, де в 1894 році були показані вистави «Наталка Полтавка» Івана Котляревського та «Назар Стодоля» Т.Г.Шевченка з «Вечорницями» П.Ніщинського

Отже балетмейстер, беручи за основу той чи інший танець або національне зернятко, повинен піднести думку, розкрити тему, закладену в них так, щоб вони були не тільки художньо вищі за першоджерело, а й співзвучно нашій епосі, сучасним вимогам життя. Фольклорний танець – це той коштовний алмаз, який піддається обробці лише великими майстрами-ювелірами. Балетмейстер повинен його обробити, знайти таку оболонку оправи (в хореографічному розумінні — форму), щоб діамант заіскрився всіма кольорами веселки. Тільки першооснова, помножена на виконавську й акторську майстерність, тільки ледь помітний штрих митця-балетмейстера,

композитора, художника по костюмах може дати нову якість і значення традиційному, але вічно молодому фольклорному танцю.

Третій принцип – авторський варіант фольклорного танцю.

Використовуючи певні теми, що виникли на ґрунті народного звичаю, образу, традиції, взявши колорит, характер, образні деталі лексики, розробки певних композиційних лейтмотивів і стиль фольклорного танцю, балетмейстер створює свій авторський варіант танцю.

Процес народження формування того чи іншого танцю проходив по різному, але в основі завжди діалектична взаємодія колективної та індивідуальної творчості, коли рухи та фігури придумані одним чи декількома танцюристами видозмінювались, оповиваючи фантазією багатьох, неначе піщинки в морській раковині обростали шарами і ставали хореографічними перлами.

Українські балетмейстери зробили вагомий внесок у розвиток народної хореографії, зокрема у збереження її національного колориту. Передусім це такі митці, як Х. Ніжинський, М.Соболь, В.Верховинець, П.Вірський, В.Вронський, М.Болотов, Л.Калінін, Ю. Кузьменко, Г.Березова, О.Бердовський, П.Григорєв, Я .Чуперчук, В. Петрик, К. Балог, Д. Ластівка, А.Кривохижа, М.Вангутх, Г. Клоков та інші.

Підвалини, закладені корифеями української хореографії усіх рангів, досить міцні, хоч дороги їх пошуків схрещувались, істина народжувалась в принциповому творчому змаганні.